

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, <http://www.kp.org.pl>

Świebodzin, 2 stycznia 2013 r.

Regionalny Dyrektorzy Ochrony Środowiska

W związku ze sporządzanymi projektami planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000, przekazujemy Państwu notę Komisji Europejskiej w sprawie ustanawiania celów ochrony dla obszarów Natura 2000, wraz z roboczym jej tłumaczeniem na język polski, dokonany przez Klub Przyrodników. Na notę tą powołujemy się i będziemy się powoływać w naszych wnioskach i uwagach do projektów PZO. Niniejszy list, w tym w szczególności analizę przedstawioną w jego dalszej części, prosimy przyjąć jako nasz generalny wniosek do wszystkich opracowywanych planów. Prosimy o zwrócenie szczególnej uwagi na następujące aspekty:

1. Komisja podkreśla znaczenie i konieczność formułowania celów ochrony dla poszczególnych gatunków i siedlisk **na poziomie obszaru Natura 2000**.
W tym kontekście zwracam uwagę, że stosowana przez niektóre RDOŚ tzw. Platforma Informacyjno-Komunikacyjna oraz szablon PZO nie zawierają miejsca na prawidłowe sformułowanie celów ochrony dla poszczególnych gatunków i siedlisk na poziomie obszaru Natura 2000, wymagając za to drobiazgowego formułowania celów osobno dla każdego ze dla skartowanych stanowisk gatunków / płatów siedlisk. Z punktu widzenia sztuki planowania, rozwiązanie to uważamy za błędne. Cel ochrony postawiony dla każdego gatunku / siedliska na poziomie obszaru Natura 2000 to niezbędny element dobrego planowania. Cel ten wprawdzie może, ale nie zawsze musi być realizowany przez cele stawiane dla poszczególnych stanowisk / płatów. W dodatku, cel sformułowany na poziomie obszaru może zawierać aspekty nie dające się przypisać do konkretnych lokalizacji (np. utrzymanie „dynamicznej trwałości” siedliska w obszarze – równowagi między zanikiem niektórych lokalizacji np. w wyniku naturalnej sukcesji, a powstawaniem nowych).
2. Zgodnie z art. 6.1 dyrektywy siedliskowej, szczególne środki ochrony należy przyjąć dla **wszystkich „naturowych” siedlisk przyrodniczych i gatunków występujących w obszarze Natura 2000**. Komisja potwierdza takie rozumienie art. 6.1 dyrektywy i potwierdza, że również cele ochrony powinny zostać określone dla wszystkich „naturowych” siedlisk przyrodniczych i gatunków występujących w obszarze, tj. że wszystkie te siedliska i gatunki należy objąć planowaniem. Analogiczną interpretację Komisja sugeruje dla obszarów ptasich, wskazując że planowaniem (ustaleniem celów ochrony, a następnie ustaleniem i wdrożeniem środków ochrony) należy objąć **wszystkie ptaki z załącznika I dyrektywy ptasiej oraz wszystkie ptaki migrujące**, występujące

w obszarze. Wyjątkiem są tylko siedliska i gatunki, dla których **udowodniono że ich obecność w obszarze jest nieznacząca**, oznaczając je w konsekwencji w SDF obszaru symbolem „D”.

Aktualna treść SDF obszaru jest punktem wyjścia do planowania ochrony. Z innych dokumentów KE wynika, że Komisja oczekuje bieżącej aktualizacji SDF stosownie do rozwoju wiedzy o obszarze.

W naszej opinii, ma to następujące konsekwencje dla opracowywanych PZO:

- a) Nowo znalezione w ramach prac nad PZO gatunki i siedliska (nie ujęte w dotychczasowym SDF obszaru, ale wstępujące w obszarze) powinny obligatoryjnie zostać dodane do SDF. Nie ma tu znaczenia, czy w konkluzjach Seminarium Biogeograficznego obowiązek uzupełnienia SDF określonych obszarów o określone gatunki został wskazany czy też nie.
- b) Aktualizacja SDF o nowo znajdowane gatunki / siedliska powinna nastąpić wyprzedzająco względem ustanowienia planu zadań ochronnych, a ustanawiany plan powinien objąć także te gatunki/siedliska. W przeciwnym razie ustanawiany plan byłby niezgodny z art. 6.1 dyrektywy siedliskowej, ponieważ nie obejmowałby wszystkich „siedlisk i gatunków występujących w obszarze”. Za nieprawidłowe uważamy zalecenie GDOŚ, by ustanawiać zarządzenia w sprawie PZO nie uwzględniając nowo znalezionych gatunków / siedlisk.
- c) Planowaniem nie obejmuje się gatunków i siedlisk, których populację / reprezentatywność oceniono w SDF jako „D”. Jest to jednak wyjątek od generalnej reguły, wymaga więc dowodu, że ocena „D” jest rzeczywiście adekwatna do sytuacji gatunku / siedliska w obszarze. Należy zwrócić uwagę, że by ocenić populację gatunku na „D”, populacja ta powinna być rozpoznana. Sam brak wiedzy nie powinien być podstawą do nadawania w SDF oceny „D”, ani do utrzymywania takiej oceny gdy wynika ona z aktualnego SDF. Natomiast dla siedlisk przyrodniczych, podstawą do oceny „D” może być tylko nieznacząca reprezentatywność siedliska w obszarze, a nie mała powierzchnia siedliska w obszarze. W przypadku ptaków, zgodnie z wytycznymi przekazywanymi przez GDOŚ, jeżeli z obszaru korzysta więcej niż 0.5% populacji krajowej danego gatunku, to na pewno gatunek jest znaczący i powinien być uznany za przedmiot ochrony. Jeżeli liczebność populacji w obszarze nie przekracza 0.5% to populacja jest wciąż znacząca, jeżeli np:
 - - dany gatunek znajduje w obszarze siedliska „znacząco lepsze od średniej krajowej”, co może być wyrażone ponadstandardowymi parametrami populacji (np. szczególnie wysokie zagęszczenia), lub
 - - populacja jest ważna dla ochrony zasięgu biogeograficznego gatunku bądź stanowi populację reliktową, lub
 - - gatunek w danym obszarze jest kluczowy (keystone species) lub parasolowy w sensie ekologicznym (*przykładowo: dzięcioł czarny w obszarze leśnym w którym przedmiotami ochrony są już dziuplaki korzystające w wykonywanych przez niego dziupli*), lub
 - - gatunek jest przedmiotem ochrony w sąsiednim obszarze (*także transgranicznie!*), ale regularnie korzysta z danego obszaru (np. ze względu na obecność ważnych żerowisk).

Zwracam uwagę, że projekty planów sporządzone z uwzględnieniem „starej”, nieprawidłowej interpretacji GDOŚ, w myśl której każdy gatunek nie osiagający w obszarze progu 0,5% populacji krajowej miałyby być automatycznie kwalifikowany jako ‘D’, nie są prawidłowe i wymagają obecnie uzupełnienia o nie objęte planowaniem, a znacząco obecne w obszarze gatunki.

3. Komisja wyraźnie stwierdza (rozdz. 2, akapit o środkach ochrony), że środki ochrony, jakie są potrzebne dla osiągnięcia celów ochrony ustalonych na poziomie obszaru, **mogą być podejmowane w obszarze, ale jeśli jest taka potrzeba, to także poza jego granicami.**

W tym kontekście, uważamy za błędne stanowisko niektórych rdoś, które od wykonawców PZO wymagają ograniczania propozycji ustaleń planistycznych tylko do terenu leżącego w granicach obszaru. Podkreślamy, że bardzo często dla skutecznej ochrony obszaru Natura 2000 będzie potrzebne podejmowanie działań poza granicami obszaru – i takie działania muszą być planowane w PZO.

Prosimy o zwrócenie uwagi, że w opinii Komisji, ogólnym celem ochrony pojedynczego obszaru Natura 2000 jest przyczynianie się do osiągnięcia właściwego stanu ochrony siedlisk/gatunków w sieci Natura 2000 oraz do zagwarantowania spójności sieci. Celem ochrony może więc być, a w niektórych przypadkach wręcz musi być, także np. zapewnienie łączności ekologicznej danego obszaru z obszarami sąsiednimi. Odpowiednie działania ochronne, niezbędne niekiedy do osiągnięcia takiego celu, muszą być w wielu przypadkach realizowane daleko poza granicami objętego planowaniem obszaru. Mogą i muszą one być ujmowane w PZO, który jest „planem funkcjonalnym” (określa co ma być zrobione dla osiągnięcia celów ochrony obszaru), a nie „planem terytorialnym” (określającym sposoby postępowania na zamkniętym granicami obszaru terenie).

Podejście to znajduje zresztą pełną analogię w od dawna ustalonym podejściu do wymogu ocenowego. Jasne jest, że ocena oddziaływania przedsięwzięć na obszar Natura 2000 wymagana jest także dla przedsięwzięć zlokalizowanych poza granicą obszaru, ale mogących oddziaływać na obszar (w tej sprawie por. jednoznaczne konkluzje Trybunału Sprawiedliwości UE w sprawie C-98/03).

W przypadku sporządzania planów ochrony krajowych form ochrony przyrody (rezerwaty przyrody, parki narodowe), ujęcie „zakresu planu zadań ochronnych / zakresu planu ochrony obszaru Natura 2000” daje delegację do ujmowania w planie ustaleń sięgających daleko poza granice objętego planem obszaru chronionego a nawet poza granicę jego otuliny. Ujęcie „zakresu Natura 2000” powinno w takich przypadkach być traktowane wręcz jako obowiązek ujęcia w planie takich „odległych” ustaleń, jeżeli tylko jest to potrzebne dla właściwej ochrony „naturowych” walorów danej formy ochrony przyrody.

4. Komisja po raz kolejny podkreśla standardy dobrego planowania ochrony przyrody, w tym konieczność formułowania celów ochrony w sposób weryfikowalny (a w miarę możliwości wręcz mierzalny) oraz konieczność jasnego i precyzyjnego formułowania ustaleń planistycznych (środków ochrony).

W tym kontekście, zwracamy uwagę, że złą, ale wciąż niestety częstą w Polsce praktyką jest ogólnikowe formułowanie celów ochrony, a także nieprecyzyjne formułowanie ustaleń planistycznych. Wątpliwość budzi np. używanie w planach terminów „*zaaleca się...*”, „*ograniczenie do niezbędnego minimum...*”, „*...w miarę możliwości...*”.

z poważaniem